

Hyvä on hiihtäjän hiihdellä

Ylläksellä on hiihdetty vuosikymmenten ajan. Alkuun ladut tehtiin itse, ryhmissä ja jonomuodotelmassa. Myöhemmin latuja on ajettu moottorikelkoilla, sitten tamppareilla. Nyt latujen hoidon piirissä on kolmisen sataa kilometriä perinteistä ja luistelubaanaa. Pääsiäisen ja kevään hiihtoviikkojen kunniaksi Kuukkel perehtyi niin latujen historiaan kuin nykyhetkeen.

Matkailijat tekivät itse Ylläksen ladut 1930-luvulta 1970-luvun alkuun asti. He liikkuvivat yleensä ryhmissä, joissa ladun aukaisija vaihtui säännöllisin välein. Näin matkaa saatettiin taittaa päivittäin jopa kymmeniä kilometrejä.

Ylläksen reittiverkosto syntyi juuri matkailijoiden hiihtämien ja kesäaikaan vaeltamien reittien mukaan. Matkailijat hakivat ja löysivät reittinsä maiseman kauneusarvojen ja kulkukelpoisuuden perusteella. Joskus apuna oli myös paikallisia oppaita. 1950- ja 1960-luvuilla äkäslompololainen **Hille Kaulanen** merkitsi hiihtäjille reittejä kiinnittämällä puihin värikkäiksi maalattuja peltipurkkien kansia.

1970-luvun puolivälissä Metsähallitus aloitti järjestelmällisen reittien rakentamisen ja kehittämisen aluemetsänhoitaja **Yrjö Hämäläisen** johdolla. Hämäläisen tavoitteet olivat myös luonnonsuojellullisia, sillä vaikka huollettu reittiverkosto lisäsi luonnossa liikkuvien määrää, se myös vähensi luonnon kulumista ohjatesaana kulkijat tietyille reiteille. Perusta Ylläksen nykyiselle reittiverkostolle luotiin siis jo tuolloin.

Metsähallitus rakensi erämaahan myös majoja, jotka vuokrattiin kaupalliseen käyttöön. Kotamaja valmistui vuonna 1968 ja Latvamaja 1983. Kotamajan latukahvila pitivät vuodesta 1970 lähtien **Kalervo** ja **Kirsti Uuttu**. Kalervo eli **Uuttu-Kalle** hoiti aluksi latuja hiihtämällä parin vuoden ajan, kunnes vuonna 1972 hän hankki moottorikelkan samaan tarkoitukseen. Ylläksen Hiihtäjät puolestaan piti Latvamajan latukahvilaa sen valmistumisesta aina 1980-luvun lopulle saakka.

Ylläsjärven puolella latujen hoidossa merkittävin rooli oli Karjalan Liiton majalla ja sen vetäjällä **Keijo Kurtakolla**. Majalla majoittui usein Suomen maajoukkuehiihtäjiä, ja muun muassa **Marja-Liisa** ja **Harri Kirvesniemi** olivat Ylläsjärven kuntoa luomassa monena vuonna 1970- ja 1980-luvuilla. Edustushiihtäjien myötä latuverkosto laajeni myös matkailijoita palvelevaksi verkostoksi jo 1970-luvulla. Päävastuu latujen hoidosta oli Karjalan Liitolla ja **Arvi Ylläsjärven**, joka ajoi latuja kelmalla vuosikymmenen lopulle asti. Vuonna 1978 Ylläsjärven järjestettiin hiihdon SM-kilpailut. Kisaladut tehtiin pääasiassa talkoovoimin.

Kolarin kunta tuli mukaan latujen hoi-

Matkailijat tekivät itse Ylläksen ladut 1930-luvulta 1970-luvun alkuun asti. Kuva: Mauri Kurun arkisto

Hiihtoporukka paussilla Kuerin takarinteessä matkalla Kuerlinkalle. Kuva: Seija Savolaisen arkisto

toon koko tunturialueella 1980-luvun alussa palkkaamalla työntekijöitä tähän tarkoitukseen. Tällä vuosikymmenellä Ylläsjärven latuja hoitivat yhteisvoimin kunnan lisäksi Karjalan Liitto ja muutamat yritykset, muun muassa Hiihtokeskus Iso-Ylläs. 1990-luvun alussa perustettiin Ylläsjärven Latupooli, joka otti vastuun latujen hoidosta ja rakensi muun muassa yhä käytössä olevan valaistun Revontulilenkin.

Äkäslompolossa perustettiin vuonna 1981 Äkäslompolon Matkailu -yhdistys,

joka otti hoitaakseen Äkäslompolon puolen latuverkoston. Yhdistyksen perustamista ajoi aktiivisesti Äkäshotellin johtaja **Jorma Raudasvirta**, jonka mielestä laskettelun ohella Ylläksellä tuli panostaa maastohiihtoon. Seuraavalle talvikaudelle, 1981–1982, urakkaan palkattiin äkäslompololaiset veljekset **Torsti** ja **Lars (Lasse) Niska**. Ladut ajettiin moottorikelkoilla.

Samoihin aikoihin alkoi myös latumaksujen kerääminen paikallisilta yrityksiltä ja majoittajilta. Latumaksurekisteri laadittiin hajanaisista tiedoista, ja sen pohjana käytettiin muun muassa rakennuslupatiloja ja kyläläisiltä saatuja tietoja majojen omistajista.

1990-luvun loppupuolella latujen hoito oli pääsääntöisesti urakoitsijoiden vastuulla. Latuja ajettiin sekä tamppareilla että kelkoilla. Myös rinnekeskukset molemmin puolin tunturia osallistuivat joidenkin reittien hoitoon omilla tamppareillaan.

Vuonna 2003 koko reittiverkoston hoito siirtyi Ylläksen Matkailuyhdistykselle. Rahoitus saatiin alueen yrityksiltä ja matkailumajoilta sekä Kolarin kunnalta. Reittirakast kilpailutettiin. Kolarin kunnan omistama Tunturi-Lapin Vesi urakoi reittejä reilun kymmenen vuoden ajan.

Vuoden 2022 alusta reittien hoito organisoiittiin uudelleen. Nyt Ylläksen ja Kolarin kunnan reittien hoidosta vastaa Kolarin kunnan omistama Tunturi-Lapin Reitit. Rahoitus reittien hoitoon tulee Kolarin kunnalta sekä Visit Ylläksen kautta alueen yrityksiltä ja matkailutoimijoilta. Vapaa-ajan asukkaat osallistuvat maksamalla vapaaehtoista latumaksua. Matkailijat puolestaan voivat osallistua ostamalla latukartan, joka on tarjolla sekä paperisena että sähköisenä versiona. Myös latutarroilla kerätyillä varoilla tuetaan reittien hoitoa.

Teksti perustuu Kolarin kunnan eläköityneen elinkeinojohtajan Tapio Niittyrannan muistelmiin. Hän oli muun muassa perustamassa Äkäslompolon Matkailu ry:tä ja toimi sen sihteerinä 1980-luvulla. Lähteenä on käytetty myös Kalervo Niskakosken ja Keijo Taskisen Äkäslompolo-kirjaa. Lisäksi on haastateltu Kuukkelin entistä päätoimittajaa Kari Kaulasta.

Johanna

Kumpi väistää, metso vai latukone?

Tunturi-Lapin Reittien toimitusjohtaja Jukka Paalanen luotsaa kuuden hengen tiimiä, joka hoitaa Ylläksen ladut hiihtokuntoon.

Kuskit. Latukoneen kuljettajia on kuusi: heistä kolme on vakituista ja kolme määräaikaista. Lisäksi toimitusjohtaja Paalanen sijaistaa toisinaan kuljettajia.

Päivän pituus. Latuhuolto alkaa aamuisin neljän ja puoli seitsemän välillä. Tyypillisen työpäivän pituus koneen ohjaimissa on 9–12 tuntia. Loppukeväästä latujen ajo siirtyy iltaan, sillä silloin lumi on päivällä pehmeää ja jäätyy illalla. Aamulla ladun teko jäätyneeseen pintaan olisi vaikeaa ja hidasta.

